O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"

O'quv ishlari bo'yicha prorektor

T.S.Sharipov

«__» ________ 2024 yil

MOLIYAVIY HISOBOT STANDARTLARI

FAN BO'YICHA

SILLABUS

Sirtqi ta'lim shakli uchun

Bilim sohasi: 400 000 -Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi: 410 000 - Biznes va boshqaruv
Ta'lim sohasi: 60410500- Bank ishi va audit

Samarqand – 2024

Modul/FAN SILLABUSI

Sirtqi bo'lim

60410500- Bank ishi va audit

Fan nomi:	Moliyaviy hisobot standartlari
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	
Yil:	2024-2025o'quv yili
Semestr:	5
Ta'lim shakli:	sirtqi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	14
Amaliy mashg'ulotlar	14
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	-
Mustaqil ta'lim	152
Kredit miqdori:	6 ECTS
Baholash shakli:	Yozma
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	Bugungi kunda mamlakatimizda investitsion muhit rivojlanib bormoqda. Bu esa, o'z navbatida moliyaviy hisobotlarni xalqaro standartlarga ehtiyojning paydo bo'lishiga olib keladi. Sababi investorlarga ularga tushunarli bo'lgan usul va uslublarda, ishonchli va zamon talab qiladigan, kelajakda olinishi mumkin bo'lgan daromad ko'rsatkichlarni bashorat qilib bera oladigan moliyaviy hisobot taqdim etish muhim bo'lib hisoblanadi. Bularni amalga oshirish uchun, moliyaviy hisobot standartlarini mukammal bilim va tajribaga ega bo'lish kerak bo'ladi. Shu bois, "Moliyaviy hisobot standartlari" fani "Buxgalteriya hisobi va audit" (tarmoqlar bo'yicha) yonalishida ta'lim olayotgan talabalar uchun zaruriyati mavjud. Moliyaviy hisobot standartlari fani maqsadi "Buxgalteriya hisobi va audit" (tarmoqlar bo'yicha) yonalishida ta'lim olayotgan talabalarga sifatli, ob'ektiv va tezkor axborotlar bilan ta'min etish darajasiga bog'liq bo'lgan, investorlarga ularga tushunarli bo'lgan usul va uslublarda moliyaviy hisobot standartlar mazmun va mohiyatini o'rganishdan iborat.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar

1	ASSA xalqaro tashkiloti talablaridagi “Moliyaviy buxgalteriya hisobi 1” fani
2	“Iqtisodiy tahlil” fani
3	“Boshqaruv hisobi 1” fani
4	“Boshqaruv hisobi 2” fani
5	“Iqtisodiyot nazariyasi” fani
6	ASSA xalqaro tashkiloti talablaridagi “Moliyaviy buxgalteriya hisobi 2” fani

Ta’lim natijalari (TN)	
TN1	IFRS o'tish munosabati bilan O‘zbekistonda buxgalteriya hisobi va hisobotining rivojlanishini belgilaydigan asosiy tendentsiyalarning dastlabki ma’lumotlar bilan tanishadi;
TN2	IFRS kontseptual asoslari qoidalari va amaldagi xalqaro standartlarni qo'llashning qisqacha mazmuni va asosiy qoidalari haqida tasavvurga ega bo’ladi;
TN3	hisobotdagi ma'lumotlarni oshkor qilish usullari va IFRSning muhim nazariy qoidalari va tamoyillarini amalda qo'llash qoidalarini erkin boshqarish bo’yicha nazariy va amaliy bilimlarga ega bo’ladi;
TN4	IFRS va IASlar bo‘yicha chuqur bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘ladi va ulardan foydalana oladi;
TN5	IFRS bilan bog'liq mavzular bo'yicha o'z nuqtai nazaringizni mantiqiy ravishda to'g'ri ifoda etish va asoslab berishni o’rganadi;
TN6	Moliyaviy hisobotlarni tayyorlashda xalqaro standartlarni mustaqil ravishda qo'llash bo’yicha ko’nikmalariga ega bo’ladi.

Fan mazmuni		
	Mashg’ulotlar shakli: ma’ruza (M)	**Ajratil-gan soat**
M1	Moliyaviy hisobot standartlariga kirish. Buxgalteriya balansi (Moliyaviy holat to‘g‘risida hisobot). Daromadlar to‘g‘risidagi hisobot (foyda va zararlar hamda boshqa umumlashgan daromadlar to‘g‘risidagi hisobot). Pul oqimi to‘g‘risidagi hisobot. Xususiy kapital to‘g‘risidagi hisobot	2
M2	Ikkiyoqlama yozuv. Buxgalteriya schotlari. Inventarizatsiya va uning turlari. Tushumlar ta’rifi, turlari hamda asosiy qoidalari. Tushumni tan olish bosqichlari. Olinadigan schetlar (Receivables) va ularning qadrsizlanishidan zarar. To’lanadigan schetlar (Payables).	2
M3	Pul mablag‘lari va pul ekvivalentlari. Hisob-kitob schotidagi pul mablag‘lari hisobi. Zaxiralar ta’rifi, tarkibi va tasniflanishi. Zaxiralarni baholash metodlari Shartli aktivlar hisobi. Mulk (yer, bino), zavod hamda mashina va asbob-uskunalar	2

	(Property, Plant and Equipment) ta'rifi, tan olish va boshlang'ich tannarxi, qayta baholash va de depresiatsiyasi. Nomoddiy aktivlar hisobi	
M4	Investitsiyaviy mulk (investment property). Biologik aktivlar. Tabbiy resurslar hisobi. Investitsiyalar hisobi. Ijara. Shartli majburiyatlar. Aktivlarning qadrsizlanishi hisobi. Moliyaviy instrumentlar: axborotlarni taqdim etish va ochiqlash.	2
M5	Xorijiy valyuta bo'yicha kurs farqi. Xorijiy faoliyat. Odatdagi faoliyati bilan bog'liq daromadlar hisobi. Odatdagi faoliyati bilan bog'liq bo'lmagan daromadlar hisobi. Boshqa umumlashgan daromadlar. Odatdagi faoliyati bilan bog'liq xarajatlar hisobi. Odatdagi faoliyati bilan bog'liq bo'lmagan xarajatlar hisobi.	2
M6	Foyda solig'i hisobi. Aksiyaga foyda. Mehnat haqi hisobi. Mehnat haqidan ushlanmalar va ajratmalar hisobi. O'rtoqlik jamiyatlarida buxgalteriya hisobi. Korporatsiyalarda buxgalteriya hisobi.	2
M7	Biznes birlashishlari hamda konsolidatsiyalash asoslarini hisobga oluvchi standartlarining tavsifi. MHXSlar asosida moliyaviy hisobotrlashishlari hamda konsolidatsiyalash asoslarini hisobga oluvchi standartlarining tavsifi. MHXSlar asosida moliyaviy hisobot.	2
	Jami soat	**14**
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulot (A)		**Ajratil-gan soat**
A1	Moliyaviy hisobot standartlariga kirish. Buxgalteriya balansi (Moliyaviy holat to'g'risida hisobot). Daromadlar to'g'risidagi hisobot (foyda va zararlar hamda boshqa umumlashgan daromadlar to'g'risidagi hisobot). Pul oqimi to'g'risidagi hisobot. Xususiy kapital to'g'risidagi hisobot	2
A2	Ikkiyoqlama yozuv. Buxgalteriya schotlari. Inventarizatsiya va uning turlari. Tushumlar ta'rifi, turlari hamda asosiy qoidalari. Tushumni tan olish bosqichlari. Olinadigan schetlar (Receivables) va ularning qadrsizlanishidan zarar. To'lanadigan schetlar (Payables).	2
A3	Pul mablag'lari va pul ekvivalentlari. Hisob-kitob schotidagi pul mablag'lari hisobi. Zaxiralar ta'rifi, tarkibi va tasniflanishi. Zaxiralarni baholash metodlari Shartli aktivlar hisobi. Mulk (yer, bino), zavod hamda mashina va asbob-uskunalar (Property, Plant and Equipment) ta'rifi, tan olish va boshlang'ich tannarxi, qayta baholash va de depresiatsiyasi. Nomoddiy aktivlar hisobi	2
A4	Investitsiyaviy mulk (investment property). Biologik aktivlar.	2

	Tabbiy resurslar hisobi. Investitsiyalar hisobi. Ijara. Shartli majburiyatlar. Aktivlarning qadrsizlanishi hisobi. Moliyaviy instrumentlar: axborotlarni taqdim etish va ochiqlash.	
A5	Xorijiy valyuta bo'yicha kurs farqi. Xorijiy faoliyat. Odatdagi faoliyati bilan bog'liq daromadlar hisobi. Odatdagi faoliyati bilan bog'liq bo'lmagan daromadlar hisobi. Boshqa umumlashgan daromadlar. Odatdagi faoliyati bilan bog'liq xarajatlar hisobi. Odatdagi faoliyati bilan bog'liq bo'lmagan xarajatlar hisobi.	2
A6	Foyda solig'i hisobi. Aksiyaga foyda. Mehnat haqi hisobi. Mehnat haqidan ushlanmalar va ajratmalar hisobi. O'rtoqlik jamiyatlarida buxgalteriya hisobi. Korporatsiyalarda buxgalteriya hisobi.	2
A7	Biznes birlashishlari hamda konsolidatsiyalash asoslarini hisobga oluvchi standartlarining tavsifi. MHXSlar asosida moliyaviy hisobotrlashishlari hamda konsolidatsiyalash asoslarini hisobga oluvchi standartlarining tavsifi. MHXSlar asosida moliyaviy hisobot.	2
	Jami soat	**14**

Mustaqil ta'lim (MT)

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1.O'zbekistonda buxgalteriya hisobining milliy kontseptual asoslarini xalqaro kontseptsiyalariga muvofiqlashtirishdagi muammolar.

2. MHSlari talablari bo'yicha bitta aktsiyaga to'g'ri keladigan foyda summasini aniqlash va taqsimlash qoidalari.

3.1-sonli «Moliyaviy hisobotni taqdim etish» BHXS (IAS)ni amaliyotga joriy etishdagi muammolar.

4.2-sonli «Zaxiralar» BHXS (IAS)ning mazmuni va uni amaliyotga qo'llashdagi muammolar.

5.7-sonli «Pul oqimlari to'g'risidagi hisobot» BHXS (IAS)ni amaliyotga joriy etishdagi muammolar.

8-sonli «Hisob siyosati, hisob baholashidagi o'zgarishlar va xatoliklar» BHXS (IAS)ning mazmuni va uni amaliyotga qo'llashdagi muammolarni hal qilish yo'llari.

6.10-sonli «Hisobot sanasidan keyingi hodisalar» BHXS (IAS)ning mazmuni va uni amaliyotga qo'llashdagi muammolarni hal qilish yo'llari.

7.15-sonli «Xaridorlar bilan shartnomalar bo'yicha tushumlar» MHS (IFRS)ning amaliyotga joriy etishdagi muammolar.

8.19-sonli «Xodimlarni rag'batlantirish» BHXS (IAS)ning amaliyotga joriy etishdagi muammolar.

9.20-sonli «Davlat subsiyadiyalarini hisobga olish va davlat yordami to'g'risida ma'lumotni ochib berish» BHXS (IAS)ning amaliyotga joriy etishdagi muammolar.

10.21-sonli «Chet el valyuta kurslari o'zgarishlari ta'siri» BHXS (IAS)ning

amaliyotga joriy etishdagi muammolar.
11.23-sonli «Qarzlar bo'yicha xarajatlar» BHXS (IAS)ning mazmuni va uni amaliyotga qo'llashdagi muammolar va ularni yechish yo'llari
12.24-sonli «Bog'liq tomonlar to'g'risidagi ma'lumotlarni ochib berish». BHXS (IAS)ning mazmuni va uni amaliyotga qo'llashdagi muammolar.
13.28-sonli «Assotsialashgan tashkilotlarga investitsiyalar» BHXS (IAS)ning mazmuni va uni amaliyotga qo'llashdagi muammolarni yechish yo'llari.
14.29-sonli «Giperinflyatsiya sharoitida moliyaviy hisobot» BHXS (IAS)ning mazmuni va uni amaliyotga qo'llashdagi muammolarni hal qilish yo'llari.
15.32-sonli «Moliyaviy instrumentlar – axborotlarni taqdim qilish» BHXS (IAS)ning mazmuni va uni amaliyotga qo'llashdagi muammolar.
16.34-sonli «Oraliq moliyaviy hisobotlar» BHXS (IAS)ning mazmuni va uni amaliyotga qo'llashdagi muammolarni yechish.
17.36-sonli «Aktivlarning qadrsizlanishi» BHXS (IAS)ning mazmuni va uni amaliyotga qo'llashdagi muammolarni yechish.
18.37-sonli «Baholanadigan majburiyatlar, shartli majburiyatlar va shartli aktivlar» BHXS (IAS)ning mazmuni va uni amaliyotga qo'llashdagi muammolarni hal qilish.
19.20-sonli «Davlat subsiyadiyalarini hisobga olish va davlat yordami to'g'risida ma'lumotni ochib berish» BHXS (IAS)ning mazmuni va uni amaliyotga qo'llashdagi muammolarni hal qilish.
20.40-sonli "Investitsiyaviy kuchmas mulk" BHXS (IAS)ning mazmuni va uni amaliyotga qo'llashdagi muammolarni hal qilish yo'llari.
21.17-sonli "Ijara". BHXS (IAS)ning mazmuni va uni amaliyotga qo'llash.
22.38-sonli "Nomoddiy aktivlar" BHXS (IAS)ning mazmuni va uni amaliyotga qo'llash. 17-son MHXS (IFRS) "Sug'urta shartnomalari. ning amaliyotga joriy etishdagi masalalar.
23.MHS (IFRS) «Kichik va o'rta biznes uchun MHS»ning amaliyotga joriy etishdagi masalalar.
24.37-sonli (IAS) BHXS "Baholangan majburiyatlar, shartli majburiyatlar va shartli aktivlar" standartini amaliyotga qo'llash.
25.Tovar-moddiy zaxiralarning xalqaro standartlar asosida yuritilishi.
26.16 –sonli (IAS) BHXS asosida asosiy vositalarning hisobi.
27.17 –sonli (IAS) BHXS asosida ijarani hisobga olish tartibini tashkil etish va uni amaliyotga joriy etishdagi muammolar.
28.36-sonli (IAS) Aktivlarni qadrsizlanishini BHXS asosida yuritilishi.
29.Nomoddiy aktivlarni xalqaro standartlar asosida yuritilishini tashkil qilish.
30.40-sonli (IAS) BHXS Investitsiyaviy ko'chmas mulkni asosida hisobga olishni tashkil qilish.

Asosiy adabiyotlar
1.С.Н. Ташназаров. Молиявий ҳисобот стандартлари: Олий ўқув юртлари магистратура мутахассисликлари учун дарслик. – Тошкент: "IQTISOD-MOLIYA", 2019. – 584-б. https://www.academia.edu

2.Международные стандарты финансовой отчетности. http://www.ifrs.org.ua/mezhdunarodny-e-standarty-finansovoj-otchyotnosti/ 3.АССА В рамках Диплома АССА «Финансы и Управление Бизнесом»,«Финансовая Отчетность» Учебник. Kaplan Financial Limited, 2020 Абдуллаев Р.А., Уразов К.Б. Основы бухгалтерского учёта. Учебное пособие. СамИЭС, 2021. 168с 4. Christine Jonick. Principles of financial accounting. University of North Georgia Press Dahlonega, Georgia, 2017. p.318 ISBN: 978-1-940771-15-1. https://web.ung.edu/media/university-press/Principles-of-Financial-Accounting.pdf?t=1542408454385
Qo'shimcha adabiyotlar
1.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Moliyaviy hisobot standartlariga o'tishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori. 2020 yil 24 fevralda PQ -4611.
2.Moliyaviy hisobot standartlari. http://finansist.uz/uz/ moliyaviy-hisobotning-xalqaro-standartlari-ozbekistonda-qollanilishi/ 2018 y.
3.International Financial Reporting Standards. www.ifrs.org/issued-srandards/list of-standards/ 2018.
4.Tashnazarov S.N. Moliyaviy hisobotning nazariy va metodologik asoslarini takomillashtirish. Monografiya. - Publisher CIA 8. S.N.Tashnazarov, D.S. Tashnazarova. Moliyaviy hisobot standartlari. Ma'ruza matni. Samarqand, 2019. -555-б.
5.B.F.Boronov. Korxonalar moliyaviy aktivlari hisobi va hisobotini xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish. Monografiya. – Samarqand. "Matbaa nashriyoti": 2020 y. -154 b
6.Z.B.Eshpulatova. Korxonlarda daromadlar hisobi va Moliyaviy Hisobotning Xalqaro standartlarga muvofiq taomillashtirish masalalari. Monografiya. - T.: «Navro'z», 2023 y. -172 b

Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabaning bilim daragasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- Fanning mohiyati va mazmunini to'liq yorita olsa;
- Fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- Fan bo'yicha mavzu materiallarning nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- Fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- Berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- Konspektni puxta tayorlagan bo'lsa;
- Mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- Fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;

- Fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- Tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa;

b) 4 baho olish uchun talabaning bilim daragasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- Fanning moxiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- Fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- Fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- Fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- Fan bo'yicha konspektini puxta shakillantirgan bo'lsa;
- Fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bagargan bo'lsa;
- Fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;

c) 3 baho olish uchun talabaning bilim daragasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- Fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- Fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilsa;
- Bayon qilish ravon bo'lmasa;
- Fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- Fan bo'yicha matn puxta shakillantirilmagan bo'lsa.

d) Quyidagi hollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:

- Fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayo'rgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- Fan bo'yicha mashg'ulotlarga xech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- Fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- Fan bo'yicha matnda jiddiy hato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- Fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- Fanni bilmasa.

Agar talaba hemis tizimida baholanganda quyidagicha baholanadi.
0-59 ballgacha 2 baho, 60-69 ballgacha 3 baho, 70-89 ballgacha 4 baho, 90-100 ballgacha 5 baho

Fan o'gituvchisi haqida ma'lumot

Muallif:	Eshpulatova Zaynab Baratovna, Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
E-mail:	zaynbesp@gmail.com

Tashkilot:	Samarqand iqtisodiyot va servis instituti “Buxgalteriya hisobi” kafedrasi
Taqrizchilar:	**S.N.Tashnazarov** - SamISI, “Buxgalteriya hisobi” kafedrasi mudiri, professor., i.f.d. **A.I.Aliqulov** - SamDVMChBU, “Iqtisodiyot” fakulteti dekani., professor., i.f.d.

Mazkur Sillabus institut o‘quv-uslubiy Kengashining 2024 yil 29 avgustdagi 1-sonli yig‘ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№ 8-02-15/1)

Mazkur Sillabus “Buxgalteriya hisobi” kafedrasining 2024 yil 28 avgustdagi 1-sonli yig‘ilish bayoni bilan ma’qullangan

O’quv uslubiy boshqarma boshlig’i **I.Shodmonov**

Fakultet dekani **J.Abdiev**

Kafedra mudiri **S.Tashnazarov**

Tuzuvchi **A.Eshonqulov**